

BULLETIN

ODDĚLENÍ ANALYTIKY A SROVNÁVACÍHO PRÁVA

V tomto vydání najdete:

Z činnosti oddělení

České předběžné otázky

Nejvyšší soudy EU

Judikatura SDEU

Aktuální předběžné otázky

Monitoring

Milí čtenáři,

dovoluji si využít úvodníku třetího čísla letošního bulletinu ke krátké informaci o dění na půdě našeho oddělení, jakož i cestu k osobnějším (byť snad jen dočasněmu) rozloučení. Po deseti letech své existence se Zahraniční oddělení Nejvyššího soudu přejmenovalo na Oddělení analytiky a srovnávacího práva. Z našeho pohledu se jedná o změnu ryze formální, která je však přirozeným důsledkem již dlouhodobé orientace oddělení na analytickou činnost a práci s cizími právními řády. Jak aplikace mezinárodního práva, tak využití institutů cizích právních řádů vyžaduje především dobrou znalost práva národního. Domnívám se, že mezinárodní a vnitrostátní právo nelze vnímat jinak, než jako dvě spojené nádoby, které nelze od sebe zcela dobře oddělit, ani je vzájemně přehlížet. Přesto, že tedy budeme nadále usilovat o vlastní expertizu v oblasti unijního práva, judikatury Evropského soudu pro lidská práva a aktuální rozhodovací činnosti nejvyšších soudů jiných evropských států, věříme, že nový název bude lépe odpoví-

dat skutečné podstatě naší činnosti. V rukou proto držíte staro-nový Bulletin, který – ač pod změněným názvem a dizajnem – nadále přináší novinky z evropského a mezinárodního prostředí, a také přehled zajímavé národní judikatury.

Počínaje podzimním číslem dochází k jisté obměně také v autorském kolektivu. Vedení redakce převzala pod svá ochranná křídla Alžbeta Králová, která po dobu mé studijní nepřítomnosti laskavě svolila přijmout také břímě vedoucí oddělení. Dovolím si tedy využít závěrečné řádky k přání, aby se oddělení pod novým názvem a novým vedením dařilo navázat na úspěšnou dosavadní práci, a zejména spolupráci s Vámi, našimi čtenáři. Oddělení a jeho poradci Vám budou nadále k dispozici na emailové adrese international@nsoud.cz.

Za redakci přeje příjemné čtení
Katarína Šipulová

Obsah

Druhé setkání mezinárodní skupiny pro právní komparatistiku	... 3
České předběžné otázky	... 4
Judikatura nejvyšších soudů s evropským prvkem	
Česká republika: Nejvyšší soud	... 5
Francie: Cour de cassation	... 7
Rakousko: Oberste Gerichtshof	... 9
Velká Británie: The Supreme Court	... 10
Judikatura Soudního dvora Evropské unie	
Věc C-519/13: následky nepoučení o možnosti odmítnout přijetí písemnosti podle nařízení o doručování	... 11
C-160/14 Ferreira da Silva e Brito a další a C-72/14 a C-197/14 X: k výkladu povinnosti předložit předběžnou otázku	... 12
Věc C-237/15 PPU Lanigan: eurozatykač	... 13
Věc C-362/14 Schrems: ochrana osobních údajů a Facebook	... 14
Věc C-105/14: neslučitelnost vnitrostátních ustanovení o promlčení trestných činů s unijní úpravou ochrany finančních zájmů EU	... 15
Věc C-83/14 CHEZ Razpredelenie Bulgaria: zásada rovného zacházení	... 16
Věc C-184/14 A: příslušnost k rozhodování ve věcech výživného	... 18
Aktuální žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce	... 19
Monitoring odborné literatury	... 21

Oddělení analytiky a srovnávacího práva

V případě zájmu o pravidelné zasílání můžete prostřednictvím emailu international@nsoud.cz požádat o zařazení na seznam odběratelů.

Alžbeta Králová, pověřená vedením
alzbeta.kralova@nsoud.cz, tel. 541 593 271

Libor Havelka, poradce
libor.havelka@nsoud.cz, tel.: 541 593 176

Katarína Deáková, poradkyně
katarina.deakova@nsoud.cz, tel. 541 593 480

Ivona Večerková, poradkyně
ivona.vecerkova@nsoud.cz, tel. 541 593 343

Katarína Šipulová
katarina.sipulova@nsoud.cz, tel.: 541 593 161

Druhé setkání mezinárodní skupiny pro právní komparatistiku

Zástupci Oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu se ve dnech 17. – 18. září 2015 stali pořadateli v pořadí druhého setkání pilotní mezinárodní skupiny pro právní komparatistiku, která vznikla v rámci Sítě předsedů nejvyšších soudů členských států Evropské unie. Setkání, uspořádané pod záštitou Nejvyššího soudu, navazovalo na loňské úvodní jednání na půdě Nejvyššího soudu Nizozemí v Haagu. Zúčastnili se jej zástupci nejvyšších soudů Francie, Nizozemí a Finska.

Pilotní skupina pro právní komparatistiku vznikla na základě rozhodnutí Sítě předsedů nejvyšších soudů členských států Evropské unie a sdružuje zástupce nejvyšších soudů Francie, Německa, Nizozemí, Belgie, Finska a České republiky. Iniciativa si klade za cíl vytvořit společnou platformu pro evropskou diskusi a sdělování informací týkajících se vybraných právních institutů nebo judikatury a podpořit tak kvalitní odbornou, komparativní a rešeršní činnost využitel-

nou národními soudy. První schůzka této skupiny se uskutečnila ve dnech 9. a 10. října 2014 v Haagu.

Témata letošního setkání skupiny se týkala jak organizačních aspektů fungování skupiny, tak i některých konkrétních problémů z oblasti hmotného i procesního práva, se kterými se nejvyšší soudy aktuálně potýkají. V první řadě byla diskutována otázka způsobu komunikace mezi zástupci skupiny a prezentování výsledků její činnosti, v rámci níž byl kladen důraz zejména na primární cíle skupiny a efektivnost jejího fungování. V rámci debaty o konkrétních otázkách se otevřela témata jako posuzování přípustnosti dovolání, reformy justičních systémů anebo odpovědnost státu při zastavení trestního řízení. Zahraničním účastníkům jednání byl také prostřednictvím návštěvy Ústavního soudu, Nejvyššího správního soudu a Nejvyššího státního zastupitelství představen český justiční systém.

Ivona Večerková

Zdroj: Archiv NS

České předběžné otázky

Za poslední období Soudní dvůr odpověděl hned na dvě české předběžné otázky. V první řadě upozornujeme, že Soudní dvůr vynesl rozsudek ve věci Matoušková, předběžné otázce předložené Nejvyšším soudem, a zodpovězena byla i předběžná otázka Nejvyššího správního soudu ve věci T-Mobile Czech Republic a Vodafone Czech Republic.

1. Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. října 2015 ve věci C-404/14 Marie Matoušková

V minulém bulletinu č. 2/2015 jsme informovali o stanovisku generální advokátky, předneseném dne 25. června 2015, k předběžné otázce Nejvyššího soudu, týkající se určení mezinárodní příslušnosti soudu rozhodujícího o schválení dědické dohody za nezletilého.

Stručně připomeňme, že v dané věci se jednalo o dědické řízení, v rámci něž uzavřel pozůstalý manžel a kolizní opatrovnice pozůstalých nezletilých dětí dědickou dohodu, která podléhala schválení opatrovníckého soudu. Soudní komisařka proto předložila spis Městskému soudu v Brně ke schválení dědické dohody za nezletilé děti. Městský soud nicméně vrátil soudní komisařce spis bez věcného vyřízení, s tím, že obě nezletilé děti žijí dlouhodobě v zahraničí a v České republice mají ukončený pobyt občana ČR. Protože Městský soud soudní komisařce sdělil, že z důvodu mezinárodní nepřislušnosti nemůže vyslovit svou místní nepřislušnost a předložit podle § 11 odst. 3 o. s. ř. věc Nejvyššímu soudu, obrátila se soudní komisařka přímo na Nejvyšší soud s žádostí o určení soudu místně příslušného ke schválení právního úkonu uzavření dědické dohody za nezletilé pozůstalé děti.

Nejvyšší soud si při posuzování mezinárodní příslušnosti českých soudů nebyl jist, zda schválení dědické dohody za nezletilého spadá do výjimky, která vylučuje dědické právo z působnosti nařízení Rady č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a rodičovské zodpovědnosti („Brusel II bis“). Obrátil se proto na Soudní dvůr s předběžnou otázkou, zda soudní schválení dědické dohody, uzavřené za nezletilého jeho opatrovníkem, představuje opatření ve smyslu čl. 1 odst. 1 písm. b), tedy přiznání, výkon, převedení a úplné nebo částečné odnětí rodičovské zodpovědnosti, tj. občanskoprávní věc, na níž se nařízení Brusel II bis vztahuje, nebo opatření ve

smyslu čl. 1 odst. 3 písm. f), tedy správu jmění nebo dědictví, která je z působnosti nařízení vyloučená.

Soudní dvůr konstatoval, že schválení dědické dohody je opatřením přijatým s ohledem na právní způsobilost nezletilého, které má chránit nejlepší zájem dítěte. Zároveň se jedná o opatření týkající se přímo právní způsobilosti fyzické osoby. Ustanovení opatrovníka pro nezletilé děti a kontrola výkonu jeho činnosti jsou navíc natolik úzce spojeny, že dle Soudního dvora není vhodné použít různá pravidla pro určení příslušnosti, která by se měnila v závislosti na předmětu dotčeného právního úkonu. Skutečnost, že o schválení bylo požádáno v dědickém řízení, proto nemusí být určující pro to, aby opatření spadalo do dědického práva. Nutnost získat schválení opatrovníckého soudu je přímým důsledkem osobního stavu nezletilých dětí, a představuje tak podle Soudního dvora opatření k ochraně dítěte spojené se správou, zachováním a nakládáním se jměním dítěte v rámci výkonu rodičovské zodpovědnosti ve smyslu čl. 1 odst. 1 písm. b) a odst. 2 písm. e) nařízení č. 2201/2003.

Soudní dvůr na podporu tohoto závěru odkázal na zprávu k Haagské úmluvě z roku 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí, jejíž věcná působnost týkající se rodičovské zodpovědnosti odpovídá působnosti nařízení Brusel II bis. Úmluva obdobně ze své působnosti vylučuje dědictví, zpráva však uvádí, že ustanovení zákonného zástupce dědicího dítěte spadá do oblasti rodičovské zodpovědnosti a tím i do působnosti úmluvy.

Zároveň Soudní dvůr podpořil uvedený výklad odkazem na (v rozhodné době ještě neúčinné) nařízení č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení („nařízení o dědictví“). Nařízení o dědictví ze své působnosti totiž vylučuje způsobilost fyzických osob k právům a právním úkonům. Judikatura Soudního dvora se přitom snaží zabránit překrývání právních pravidel; výklad, podle něž situace v původním řízení spadá do působnosti pouze jednoho z daných předpisů, v daném případě nařízení Brusel II bis, je s ní proto v souladu.

2. Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. října 2015 ve věci C-508/14 T-Mobile Czech Republic a Vodafone Czech Republic

Předběžná otázka Nejvyššího správního soudu se týkala rozhodnutí Českého telekomunikačního úřadu potvrzujícího výši ztráty z poskytování univerzální služby za rok 2004, kterou předložila společnost O2 Czech Republic. Dané rozhodnutí rozporovaly s odkazem na porušení směrnice č. 2002/22/ES, o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací (dále jen „směrnice“) společnosti T-Mobile a Vodafone. Nejvyšší správní soud se v souvislosti s předmětným řízením dotázal, zda je třeba články 12 a 13 směrnice vykládat v tom smyslu, že institut „čistých nákladů“ na poskytování této služby brání tomu, aby do ceny zjištěných čistých nákladů této služby byl zahrnut i „přiměřený zisk“ jejího poskytovatele. V případě kladné odpovědi se soud dále dotázal na přímý účinek daných ustanovení směrnice a na to, zda se lze přímého účinku dovolávat i vůči obchodní společnosti, v níž členský stát drží 51 % akcií. Poslední otázku předkládající soud směřoval na časovou působnost směrnice.

Soudní dvůr ve svých odpovědích konstatoval, že články 12 a 13 směrnice mají být vykládány v tom

smyslu, že nebrání tomu, aby byl do čistých nákladů na povinnost poskytování univerzální služby zahrnut „přiměřený zisk“ poskytovatele této služby, jejíž tvoří míra návratnosti vlastního kapitálu, kterou by požadoval podnik srovnatelný s poskytovatelem univerzální služby zvažující, zda bude s přihlédnutím k úrovni rizika služby obecného hospodářského zájmu poskytovat po celou dobu trvání pověření. Vnitrostátnímu soudu přitom přísluší, aby ověřil, zda roční míra návratnosti použitá ve vnitrostátní úpravě odpovídá kritériím z rozsudku, je-li stanovena paušálně.

K přímému účinku ustanovení článku 12 a 13 směrnice Soudní dvůr uvedl, že splňují podmínku bezpodmínečnosti a dostatečné přesnosti, mají tudíž přímý účinek a jednotlivci se jich mohou přímo dovolávat před vnitrostátním soudem, ke zpochybnění rozhodnutí vnitrostátního regulačního orgánu. Vzhledem k absenci zvláštních ustanovení o použití směrnice před přistoupením ČR k EU se přitom její ustanovení použijí ode dne přistoupení. Otázku týkající se toho, zda lze společnost O2 Czech Republic považovat za státní entitu, respektive otázku týkající se povahy společnosti, v níž členský stát drží 51 % akcií, označil Soudní dvůr v kontextu daného případu za bezvýznamnou.

Libor Havelka a Alžbeta Králová

Judikatura nejvyšších soudů s evropským prvkem

Česká republika: Nejvyšší soud

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 1125/2015 ze dne 1. července 2015 Pravidla pro určení promlčecí lhůty při vymáhání cizí pohledávky

Nejvyšší soud se v předmětném rozsudku zabýval otázkou výkladu cizího práva při vymáhání pohledávky a posuzování lhůty pro její promlčení. V předchozím řízení řešily soudy prvního a druhého stupně okamžik promlčení předmětného rozhodnutí Hlavního celního úřadu Weiden (Německo) ze dne 19. května 1999, které mělo být vykonáno prodejem spoluvlastnického podílu povinného na nemovitých věcech na území České republiky. Okresní soud nejprve nařídil výkon tohoto rozhodnutí s odkazem na § 2 odst. 7 zákona č. 191/2004 Sb., o mezinárodní pomoci při vymáhání některých pohledávek (dále jen „zákon č. 191/2004“) a dále na § 70 odst. 1 a 2 zákona č. 337/1992, o správě daní a poplatků. Krajský soud však ve svém rozhodnutí o odvolání povinného proti zamítnutí návrhu na zastavení výkonu rozhod-

nutí upozornil na zásady vyplývající ze směrnice Rady 2010/24/EU ze dne 16. března 2010 o vzájemné pomoci při vymáhání pohledávek vyplývajících z daní, poplatků, cel a jiných opatření a na právní úpravu Německa, ze které je soud povinen vycházet, a věc vrátil okresnímu soudu k novému projednání. Okresní soud tedy s cílem zjištění německé úpravy vztahující se ke správě daní a poplatků vznesl dotaz k německému orgánu, který uvedl, že na základě provedených úkonů, které přerušují běh promlčecí lhůty (výzva k uhrazení nedoplatků v náhradní lhůtě), běží lhůta nová a k promlčení tedy nedošlo. Dané rozhodnutí již Krajský soud v Plzni k odvolání povinného potvrdil.

Nejvyšší soud se ve svém rozhodnutí věnoval zejména

na tvrzení dovolatele o nesprávném posouzení promlčení práva soudy, které se „pouze“ spokojily se sdělením dožadujícího orgánu, aniž by se samy po právní stránce zabývaly otázkou promlčení. Nejvyšší soud nejprve zdůraznil potřebu výkladu zákona č. 191/2004, implementující výše zmíněnou směrnici, ve světle judikatury Soudního dvora EU, a to především rozsudku Kyrian [1]. Ze závěrů Soudního dvora lze vyvodit, že i přesto, že dožádaným orgánem je český správní orgán, je český soud v případě, že u něj byla podána žaloba proti zákonnosti opatření k vymáhání pohledávky, oprávněn ověřit soulad těchto opatření s českými právními předpisy, a to přesto, že v zásadě nemá pravomoc ověřit věcnou správnost exekučního titulu.

Nejvyšší soud při posouzení otázky promlčení vycházel z ustanovení § 6 odst. 4 zákona č. 191/2004, dle něhož se promlčecí lhůta řídí právem státu, jehož pří-

slušný orgán o vymáhání pohledávky požádal, v projednávaném případě tedy německým právem. Stejný princip uvádí i směrnice, která navíc stanoví, že úkony, které staví nebo přerušují promlčecí lhůtu dle právního řádu dožadujícího státu, mají stejný účinek, i pokud jsou provedeny v dožádaném státě. Otázku, jakým způsobem zjistit dopad takových úkonů na běh promlčecí lhůty dle tohoto cizího práva, řeší směrnice zavedením systému mezinárodní výměny informací mezi státy. Nejvyšší soud zdůrazňuje, že takový způsob je třeba odlišovat od zjišťování cizího práva jakožto skutečnosti, kterou dle zásady „iura novit curia“ nelze dokázat. V tomto případě se totiž jedná o ověření otázky promlčení dle zákona č. 191/2004 pomocí vzájemného poskytování informací. Nejvyšší soud tedy schválil postup odvolacího soudu, který vycházel ze sdělení příslušného německého orgánu, že podmínky pro výkon rozhodnutí byly dle německého práva splněny.

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 575/2015 ze dne 24. června 2015 **Zásada ne bis in idem v trestním řízení**

Nejvyšší soud se v předmětném usnesení vyjádřil k překážce věci rozhodnuté v rámci trestního stíhání. V předchozím řízení byl dovolatel rozsudkem okresního soudu uznán vinným za přečin znásilnění podle § 185 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Rozsudek byl následně zrušen odvolacím soudem, který věc zároveň postoupil městskému úřadu k projednání v rámci přestupkového řízení. Okresní soud však, aniž by respektoval zákonnou lhůtu pro podání dovolání, zaslal spisový materiál městskému úřadu, který dne 8. dubna 2014 příkazem rozhodl, že se obviněný dopustil přestupku proti občanskému soužití dle § 49 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990, o přestupcích. Státní zástupce, bez ohledu na proběhlé přestupkové řízení, podal dne 10. května 2014 v neprospěch obviněného dovolání, na základě kterého Nejvyšší soud rozhodl o zrušení usnesení krajského soudu a přikázal další projednání případu. Krajský soud následně uznal dovolatele vinným z přečinu znásilnění, přesto, že o postoupeném přestupku již bylo rozhodnuto správním orgánem, čímž dle názoru dovolatele porušil zásadu ne bis in idem, zakotvenou v čl. 4 Protokolu č. 7 Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen „Úmluva“).

Nejvyšší soud označil jednání soudu prvního stupně za unáhlené a formalistické. Připomněl, že trvání dovolací lhůty, eventuálně podání dovolání, brání v tom, aby soud mohl předložit – byť pravomocně rozhodnutou věc – správnímu orgánu dříve, než uplyne lhůta k podání dovolání všem oprávněným osobám, ne-

bo než Nejvyšší soud o dovolání rozhodne.

K námitce dovolatele, že odvolací soud nesprávně zhodnotil otázku dvojího odsouzení (ne bis in idem), Nejvyšší soud nejdříve podotkl, že překážka věci rozhodnuté vznikne pouze za předpokladu, že se v projednávané věci jedná o tentýž skutek. Při hodnocení otázky totožnosti skutku je přitom vždy nutno zohlednit individuální okolnosti trestní věci, a to na základě obecněji stanovených hledisek. Nejvyšší soud zdůraznil, že teorie a praxe nechápe totožnost skutku jen jako naprostou shodu mezi skutkovými okolnostmi popsány v žalobním návrhu a výrokem soudu. Postačí alespoň částečná shoda v jednání nebo následku (nebo v obojím), pokud je taková shoda v podstatných okolnostech, tedy skutkových okolnostech charakterizujících jednání nebo následek z hlediska právní kvalifikace, jak ostatně naznačil i Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ve svém rozsudku Sergey Zolotukhin proti Rusku [2]. Na základě vyhodnocení těchto podstatných okolností tedy Nejvyšší soud prohlásil oba skutky za totožné.

Poté přešel Nejvyšší soud k posouzení, zda má totožnost skutku v daném případě za následek nepřipustnost trestního řízení na základě zásady ne bis in idem. V projednávané věci totiž šlo o vztah přestupek – trestný čin, u něhož vnitrostátní právo [3] tuto překážku nestanoví. Nejvyšší soud proto vycházel z čl. 4 Protokolu č. 7 a z kritérií ESLP pro posouzení činů

s trestněprávním charakterem dle čl. 6 Úmluvy. Za trestné činy ve smyslu čl. 6 Úmluvy považuje Soudní dvůr ve svých rozhodnutích i některé přestupky (Kadubec proti Slovensku [4], Lauko proti Slovensku [5]). Nejvyšší soud navíc již ve svých dřívějších rozhodnutích konstatoval, že o porušení čl. 4 Protokolu č. 7 se jedná i v případě, kdy je obviněný trestně stíhán a odsouzen pro stejný skutek, který byl jako čin trestněprávní povahy již dříve posouzen příslušným správním orgánem jako přestupek [6]. Trestní charakter přestupku ve smyslu přestupkového zákona Nejvyšší soud dovodil z univerzálnosti dané normy a represivního účelu uplatnitelné sankce, které se na danou věc aplikují.

Na základě výše uvedených důvodů a v souladu se závěry ESLP tedy Nejvyšší soud dospěl k závěru, že odvolací soud svým rozhodnutím porušil zásadu *ne bis in idem*, když odsoudil dovolatele za stejný čin,

za který byl již dříve potrestán v rámci přestupkového řízení. Nejvyšší soud proto dovolání vyhověl a trestní stíhání obviněného sám zastavil.

Ivona Večerková

[1] Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. ledna 2010 ve věci Kyrián, C-233/08.

[2] Rozsudek ESLP Sergey Zolotukhin proti Rusku, č. 14939/03, ze dne 10. února 2009.

[3] Konkrétně § 11 odst. 1 písm. j) trestního řádu a čl. 40 odst. 50 Listiny základních práv a svobod.

[4] Rozsudek ESLP ze dne 2. září 1998 ve věci Kadubec proti Slovensku, stížnost č. 27061/95.

[5] Rozsudek ESLP ze dne 2. září 1998 ve věci Lauko proti Slovensku, stížnost č. 26138/95.

[6] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 2004, sp. zn. 11 Tdo 738/2003; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2014, sp. zn. 5 Tdo 587/2014; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 8 Tdo 167/2010.

Francie: Cour de cassation

La Cour de Cassation et la Conciergerie, autor: Dinkum

Rozhodnutí Kasačního soudu ze dne 16. září 2015, sp. zn. 14-10.373

Určení rozhodného práva podle Římské úmluvy – ručitelský závazek

Kasační soud v nedávné době vydal rozhodnutí týkající se určení rozhodného práva u ručitelského závazku podle Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy z 19. června 1980 (Římská úmluva).

V dané věci banka se sídlem v Itálii poskytla smlouvou z 19. dubna 2006 půjčku fyzické osobě X domicilované taktéž v Itálii. Za tuto půjčku se zaručila na základě ručitelské smlouvy, uzavřené 21. dubna 2006 v Itálii, osoba Y s bydlištěm ve Francii. Po uplynutí lhůty splatnosti se banka soudně domáhala dlužné sumy jak po dlužníku, tak po ručiteli. V řízení následně vyvstala otázka určení rozhodného práva ve vztahu k ručitelské smlouvě a smlouvě o půjčce.

Kasační soud v první řadě připomněl, že soudci, kterému je v rámci sporu předložen požadavek aplikovat cizí právo, přísluší, aby na základě pravidel o určení rozhodného práva nalezl příslušný zákon, zjistil – v případě potřeby v součinnosti s účastníky řízení – jeho obsah a aplikoval jej.

Banka v první řadě uplatňovala, že smlouva o půjčce se řídí příslušným italským zákonem. Soud nižšího stupně (odvolací soud) žalobu banky zamítl, přičemž se omezil na konstatování, že banka nepředložila žádný zásadní důkaz o výši pohledávky. Kasační soud v této souvislosti uvedl, že aplikováním pravidel o důkazním břemeni, bez uvedení zákona, na němž své rozhodnutí založil, odvolací soud porušil text

zákona. Ve vztahu k určení rozhodného práva pro ručitelskou smlouvu Kasační soud odkázal na čl. 4 Římské úmluvy, s tím, že dle uvedeného ustanovení se smlouva řídí právem země, s níž nejúžeji souvisí (pokud nebylo právo rozhodné pro smlouvu zvoleno stranami). Platí přitom domněnka, že smlouva nejúžeji souvisí se zemí, v níž má strana, která je povinna poskytnout plnění příznačné pro smlouvu, v době uzavření smlouvy obvyklé bydliště. Tato domněnka se však nepoužije, vyplyne-li z okolností jako celku, že smlouva úžeji souvisí s jinou zemí. Odvolací soud ve svém rozhodnutí dospěl k závěru, že pro ručitelský závazek je rozhodné právo francouzské, protože ručitelská smlouva nejúžeji souvisí s Francií. Tento závěr odvodil zejména ze skutečnosti, že ručitel měl v době uzavření závazku bydliště ve Francii a v případě nesplnění závazku hlavního dlužníka zde mohl být závazek ručitele vykonán. Kasační soud nicméně připomněl, že ručitelská smlouva, uzavřená v Itálii, byla vyhotovena v italštině a že věřitel měl v Itálii své sídlo, stejně jako příjemce půjčky; smlouva o půjčce, k jejímuž zajištění byla ručitelská smlouva sjednána, se navíc řídila italským právem. Kasační

soud proto uzavřel, že ručitelská smlouva v daném případě nejúžeji souvisela s Itálií.

Kasační soud dále posuzoval, zda některá ochranná ustanovení francouzského občanského zákoníku a spotřebitelského zákoníku, týkající se formálních požadavků při uzavírání ručitelského závazku, představují imperativní ustanovení ve smyslu čl. 7 Římské úmluvy, která musí být aplikována bez ohledu na rozhodné právo. Konkrétně se jednalo o ustanovení, podle něž závazek osoby uhradit druhé osobě určitou částku musí být zanesen na listině obsahující podpis osoby, která se zavazuje, a výši částky vyjádřenou čísly i slovy, zapsanou touto osobou (čl. 1326 občanského zákoníku). Spotřebitelský zákoník (v čl. L 341-2 a L 341-3) dále předepisuje formulace, které musí ručitelská smlouva ve spotřebitelských vztazích obsahovat a stanovuje některé další formální požadavky. Podle Kasačního soudu však předmětná ustanovení francouzského práva nepředstavují zásadní pravidla pro ochranu politického, sociálního či ekonomického pořádku Francie, a nemají proto charakter imperativních norem.

Libor Havelka

Rozhodnutí Kasačního soudu ze dne 3. července 2015, sp. zn. 14–21.323 a 15-50.002 Zápis dítěte narozeného náhradní matce do matriky

V červenci vynesl francouzský Kasační soud rozsudky ve dvou případech týkajících se zápisu dětí narozených v Rusku do francouzské matriky [1]. Státní zástupce měl v obou případech podezření na dohodu o náhradním mateřství (otcem byl pokaždé Francouz, matkou Ruska), přičemž dle dosavadní judikatury byla dohoda o náhradním mateřství považována za neplatnou kvůli rozporu s veřejným pořádkem a principy francouzského práva. Zahraniční rodný list proto nemohl být v případě využití náhradního mateřství zapsán do francouzské matriky [2]. Výklad, který neumožňoval zápis dítěte v situaci, kdy byl biologickým otcem Francouz, i když dítě porodila náhradní matka, se však stal předmětem kritiky ze strany Evropského soudu pro lidská práva („ESLP“). Ten v rozsudcích ze dne 26. července 2014, *Menesson proti Francii*, č. 192/11 a *Labassee proti Francii*, č. 65941/11, označil odmítnutí právního uznání vztahu dítěte a biologického rodiče za nesouladné s článkem 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a to přesto, že uznal prostor státu pro uvážení ve vztahu k samotné otázce náhradního mateřství. Bylo tedy zřejmé, že francouzské soudy budou muset svůj přístup k zápisům dítěte do matriky za daných okolností přehodnotit.

Stalo se tak výše citovanými rozsudky ze začátku července 2015. V prvním případě (č. 14-21.323) vycházel odvolací soud při posuzování zápisu do matriky ze skutečnosti, že důkazy poukazují na podvodné jednání, spočívající v dohodě o náhradním mateřství a zápis odmítl. Kasační soud však zdůraznil, že takovým rozhodnutím za situace, kdy nekonstatoval nezákonnost, falšování, nebo nepravdivost údajů uvedených v rodném listu, odvolací soud porušil jak dotčené francouzské zákony, tak článek 8 Úmluvy. Ve druhém případě (č. 15-50.002) pak zamítl dovolání státního zástupce proti rozhodnutí odvolacího soudu, neboť ten postupoval správně, když dohodu o náhradním mateřství nepovažoval za překážku zápisu do matriky, v situaci, kdy vydaný rodný list nevykazoval známky nezákonnosti, falšování a odpovídal skutečnosti. Soud se přitom nevyjádřil k otázce zápisu rodičovského vztahu „genetických“ rodičů k dítěti porozenému náhradní matkou, jelikož tato otázka ve sporných případech nevyvstala.[3]

Případ tak řeší velice aktuální právní otázky související s náhradním mateřstvím a zabývá se možností uznat právní vztah rodiče k dítěti v situaci, kdy francouzský právní řád náhradní mateřství neuznává. Navzdory této skutečnosti musela v souladu s judika-

rou ESLP výhrada veřejného pořádku ustoupit zájmům dítěte a ochraně rodinného života ve smyslu článku 8 Úmluvy.

Alžbeta Králová

[1] Viz kupř. rozsudek Cour de cassation ze dne 19. března 2014, č. 13-50.005. Dostupné z: https://www.courdecassation.fr/jurisprudence_2/premiere_chambre_civile_568/281_19_28731.html

[2] Rozsudky Cour de cassation ze dne 3. července 2015, č. 14-21.323 a 15-50.002 dostupné z: https://www.courdecassation.fr/jurisprudence_2/assemblee_pleniere_22/619_3_32230.html a https://www.courdecassation.fr/jurisprudence_2/assemblee_pleniere_22/620_3_32232.html

[3] Communiqué relatif à l'inscription à l'état civil d'enfants nés à l'étranger d'une GPA (3. 7. 2015). Dostupné z: https://www.courdecassation.fr/jurisprudence_2/communiqués_4309/inscription_etat_32237.html

Rakousko: Oberste Gerichtshof

Rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora sp. zn. 9Ob14/15x ze dne 24. června 2015 Přenesení příslušnosti dle nařízení Brusel II bis

Nejvyšší soudní dvůr se v předmětném rozhodnutí zabýval úpravou postoupení věci jinému soudu. Rakouský soud, který původně zahájil řízení ve věci péče o dítě, požádal usnesením německý soud o přijetí příslušnosti. Po konstatování německého soudu, že řízení bylo „přijato“, prohlásil soud v Rakousku svou nepříslušnost.

Dle čl. 15 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (dále jen „nařízení Brusel II bis“) je totiž výjimečně možné, pokud je to v zájmu dítěte, věc postoupit k projednání vhodněji umístěnému soudu jiného členského státu. Soud tohoto členského státu může přijmout soudní příslušnost do šesti týdnů ode dne, kdy o to byl požádán. Soud, který řízení zahájil jako první, pak prohlásí svou nepříslušnost. Formální požadavky ohledně žádosti o převzetí příslušnosti, resp. prohlášení nepříslušnosti v nařízení nenalezáme a posuzují se tedy dle vnitrostátního práva. V rakouském případě mají takové žádosti formu usnesení, což platí i pro žádost o prohlášení příslušnosti jiného soudu. I když samotné usnesení nemá s ohledem na vlastní nepříslušnost bezprostřední účinky, soud zahajující původní řízení vyjadřuje záměr nevykonávat svou pravomoc. Je tak zahájen automatický postup, který může být zastaven pouze odmítnutím přijetí pravomoci soudem druhého státu. Usnesení soudu přijímajícího příslušnost má ve vztahu k samotnému převzetí a jeho rozsahu konstitutivní charakter, přičemž v návaznosti na toto přijetí má usnesení postupujícího soudu o vlastní nepříslušnosti pouze deklarativní charakter. Dovoláním otce bylo napadeno právě posléze jmenované, odvolacím soudem již potvrzené, usnesení o vlastní nepříslušnosti. Dle rakouského práva jsou obecně napadnutelná i usnesení s deklaratorním účinkem, a to z důvodu zachování jasnosti a právní jistoty. Stranám tak musí

být zachována možnost podat opravný prostředek i v případě usnesení o prohlášení vlastní nepříslušnosti. Rozsah přezkumu je zde nicméně redukován na přezkoumání splnění formálních předpokladů vydání usnesení. Materiální předpoklady vydání usnesení již nemohou podléhat přezkumu, ty totiž musely být dány již v okamžiku podání žádosti o převzetí příslušnosti, resp. měly být v rámci řízení o opravném prostředku napadeny. V konkrétním případě však může přezkumu podléhat to, zda existují vzájemně shodující se usnesení soudu žádajícího o převzetí příslušnosti a soudu potvrzujícího jeho převzetí.

Dopis zasláný německému soudu sice představuje žádost o převzetí příslušnosti, nicméně nevyhovuje požadavkům kladeným na takový soudní akt, jakým je usnesení. To musí totiž představovat vyjádření vůle soudu, kterým se při dodržení procesních forem rozhoduje o procesních právech účastníků. Předmětný dopis adresovaný německému soudu byl ovšem stranám sdělen pouze neformálním způsobem. Ani struktura dokumentu, ani jeho odůvodnění neimplikovalo to, že se jedná o soudní rozhodnutí o předpokladech pro přenesení příslušnosti, které má dopad na strany řízení. Ani z reakce dožádaného německého soudu, která spočívala v konstatování přijetí dopisu a oznámení spisové značky, nelze jednoznačně určit, zda došlo k přijetí příslušnosti. Z důvodu nedodržení formálních požadavků pro přenesení příslušnosti tak není rakouský soud oprávněn vyslovit svou nepříslušnost dle čl. 15 odst. 5 nařízení Brusel II bis. Nařízením Brusel II bis předvídaná spolupráce soudů se totiž nemůže uskutečnit, aniž by byla zachována zásada slyšení stran, k čemuž je nutné poskytnutí odpovídajících závazných informací soudem o jeho dalších zamýšlených krocích a zároveň poskytnutí možností právní ochrany.

Katarína Deáková

Velká Británie: The Supreme Court

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2015, [2015] UKSC 57 Diskriminace a právo na vzdělání

V roce 2011 ve Spojeném království došlo ke zvýšení univerzitních poplatků. Náklady na poplatky jsou financovány z půjček od vlády, které jsou spláceny pouze v případě, kdy si to studenti mohou dovolit, a to podle dostupných sazeb. Dle čl. 4(a) Vzdělávacího nařízení z roku 2011 splňuje podmínky úvěru pouze student, který má povolený pobyt na území Spojeného království alespoň tři roky před dnem zahájení akademického roku („the lawful residence criterion“) a k tomuto dni má trvalý pobyt ve Spojeném království („the settlement criterion“). Navrhovatelka je státním příslušníkem Zambie, ve Spojeném království žije od svých šesti let od roku 2001, přičemž až do roku 2012 neměla povolený pobyt. Současně má omezené povolení k pobytu, v roce 2018 pak bude moci požádat

o časově neomezené povolení k pobytu. Své vzdělání získala pouze ve Spojeném království, a to s dobrými výsledky, nyní však nesplňuje podmínky pro poskytnutí studentského úvěru z důvodu jejího statusu imigranta, a tak ani nemůže nastoupit na univerzitu.

Soud prvně konstatoval, že z čl. 2 Protokolu č. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod neplyne povinnost státu poskytovat konkrétní vzdělávací systém. Zavedení institucí vyššího vzdělávání státem ale implikuje povinnost státu zajistit právo přístupu k těmto institucím. Soud se tak táže, zda je výše zmiňovaná diskriminace odůvodněná. Nařízení sleduje legitimní cíl v podobě soustředění zdrojů na ty studenty, kteří pravděpodobně zůstanou ve Spojeném království, dokončí zde své vzdělání a posléze budou přispívat hospodářství skrze jejich prostřednictvím placení daní. Ačkoliv navrhovatelka ještě nemá časově neomezené povolení k pobytu, z jejího uspořádaného soukromého života lze usuzovat, že

k jejímu vyhoštění nemůže dojít, ledaže spáchá vážný trestný čin. Vzhledem k relativně malému množství dotčených osob nebylo dokázáno, že poskytování studentských půjček osobám s časově omezeným povolením k pobytu by představovalo neúnosnou administrativní zátěž. Neposkytnutí studentské půjčky má ovšem značný dopad na konkrétní osoby, nemožnosti přístupu k vysokoškolskému vzdělání pak škodí společnosti a ekonomice. Tzv. „settlement criterion“, tedy podmínka trvalého pobytu, tak představuje zásah do Úmluvou garantovaných práv navrhovatelky. Podmínka povoleného pobytu, neboli „lawful residence criterion“, je ovšem kompatibilní s právy garantovanými Úmluvou. Je totiž značný veřejný zájem na tom, aby osoba, které jsou poskytovány veřejné služby,

měla povolený pobyt na území státu. Opačný případ by vedl ke způsobení nesnesitelné administrativní zátěže.

Nejvyšší soud tak dospěl k závěru, že plošné vyloučení z poskytování úvěru založené na statusu imigranta představuje nepřiměřený zásah do práva na přístup ke vzdělání dle čl. 2

Protokolu č. 1 a znamená diskriminaci založenou na etnickém původu, která je neslučitelná s čl. 14 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Lord Reed a lord Sumption vyjádřili odlišné stanovisko. Dle nich totiž čl. 2 Protokolu č. 1 neobsahuje právo na veřejnou finanční podporu. Diskriminační působení nařízení je odůvodnitelné, jelikož je legitimní rozlišovat mezi osobami, které mají podstatný vztah ke Spojenému království a těmi, kteří takový vztah nemají. Tohle jasné pravidlo lze aplikovat přesně a konzistentně, bez rizika arbitrárnosti, které je součástí uvážení při rozhodování jednotlivých případů.

Katarína Deáková

Pohled na Nejvyšší soud, zdroj: UK Supreme Court

Judikatura Soudního dvora

Věc C-519/13: následky nepoučení o možnosti odmítnout přijetí písemnosti podle nařízení o doručování

Věc C-519/13 - rozsudek Soudního dvora ze dne 16. září 2015 Alpha Bank Cyprus Ltd proti Dau Si Senh a další

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (dále „nařízení“ či „nařízení o doručování“) patří mezi jedno z nejčastěji aplikovaných nařízení civilními soudy v evropském justičním prostoru, přesto však měl doposud Soudní dvůr příležitost interpretovat dané nařízení pouze prostřednictvím omezeného počtu předložených předběžných otázek. Předkládané nové rozhodnutí se zabývá důležitými procesními otázkami, kterým může v řízení, v němž se doručuje podle nařízení o doručování, potenciálně čelit kterýkoli vnitrostátní soud.

V dané věci se jednalo o spor mezi bankou se sídlem na Kypru a odpůrci s bydlištěm ve Spojeném království, kteří prostřednictvím úvěrů poskytnutých danou bankou nabyli nemovitosti nacházející se na kyprském území. Předmětné nemovitosti odkoupili od společnosti Alpha Panareti Public Ltd, figurující také v původním řízení mezi žalovanými, která zajišťovala hypoteční půjčky odpůrců zástavním právem k nemovitostem. Z důvodu nevyrovnání zůstatku úvěrů podala banka u kyprského soudu žalobu proti odpůrcům i proti společnosti Alpha Panareti. Kyprský soud podle nařízení o doručování doručil do Spojeného království odpůrcům písemnosti týkající se zahájení řízení a soudního předvolání. Odpůrci následně žádali zrušení doručení a namítali jeho rozpor s čl. 8 nařízení o doručování, upravující odmítnutí přijmout písemnost. V následném řízení vyvstala otázka, zda je informování adresáta doručované písemnosti o jeho právu na odmítnutí přijmout tuto písemnost prostřednictvím jednotného formuláře uvedeného v příloze II nařízení o doručování nezbytné za všech okolností, a případně jaké jsou právní následky vyplývající z neinformování prostřednictvím tohoto formuláře.

Soudní dvůr v prvé řadě uvedl, že samotné znění čl. 8 nařízení o doručování neumožňuje na předmětné otázky odpovědět, a je proto třeba jej vykládat v kontextu cílů nařízení a jeho systému. V tomto směru je nutné zajistit rovnováhu mezi vylepšením

účinnosti a rychlosti soudních řízení prostřednictvím přímého zaslání soudních a mimosoudních písemností mezi členskými státy a právem na obhajobu, které je odvozeno z práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 47 Listiny základních práv EU a čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Musí být proto zajištěna spravedlivá rovnováha mezi zájmy žalobce a žalovaného jakožto adresáta písemnosti.

Soudní dvůr v této souvislosti shrnul povinnosti jednotlivých subjektů podle nařízení a zdůraznil, že nařízení přijímacímu subjektu (orgány či osoby příslušné k přijímání soudních či mimosoudních písemností z jiného členského státu) nepřiznává pravomoc posoudit, zda jsou podmínky, za nichž adresát písemnosti může odmítnout její přijetí podle čl. 8 odst. 1 nařízení, splněny. Uvedené posouzení, stejně jako ověření, zda odmítnutí přijetí písemnosti bylo odůvodněné, přísluší vnitrostátnímu soudu v odesílajícím členském státě, jemuž byla věc předložena. Vnitrostátní soud přitom musí zohlednit dostupné důkazy za účelem určení jazykových znalostí adresáta písemnosti a rozhodnutí, zda se s ohledem na povahu předmětné písemnosti vyžaduje její překlad. Soudní dvůr dále uvedl, že možnost odmítnout přijetí doručované písemnosti podle čl. 8 odst. 1 představuje právo adresáta, přičemž aby toto právo mohlo vyvolávat účinky, musí být písemně oznámeno adresátovi písemnosti. V systému nařízení je přitom adresátovi daná informace poskytnuta prostřednictvím jednotného formuláře v příloze II nařízení. Přijímací subjekt proto musí za všech okolností, aniž by měl v tomto ohledu prostor pro uvážení, informovat adresáta písemnosti o jeho právu na odmítnutí přijetí písemnosti, a za tímto účelem systematicky používat jednotný formulář uvedený v příloze II nařízení č. 1393/2007.

Co se týče následků neinformování, Soudní dvůr připomněl, že samotné nařízení tyto následky neupravuje, nevyplývá však z něj, že by neinformování způsobilo neplatnost řízení týkajícího se doručení. Soudní dvůr odkázal na svou dřívější judikaturu k nařízení č. 1348/2000, které předcházelo současnému nařízení o doručování, ve které dovodil, že v situaci, kdy adresát odmítne přijmout písemnost z důvodu chybějícího překladu, řízení není třeba prohlásit za neplatné, ale je třeba umožnit odesílateli, aby zhojil nepředložení požadované písemnosti zasláním požadovaného

překlada (rozsudek ze dne 8. listopadu 2005 ve věci C-443/03 Leffler). Obdobné řešení přijal Soudní dvůr pro situaci v původním řízení, kdy přijímací subjekt opomněl zaslat adresátovi jednotný formulář v příloze II nařízení. Soudní dvůr proto uzavřel, že za situace, jako je ve věci v původním řízení, přísluší

přijímacímu subjektu, aby neprodleně informoval adresáty písemnosti o právu na odmítnutí jejího přijetí podle čl. 8 odst. 1 nařízení o doručování a zaslal jim jednotný formulář uvedený v příloze II tohoto nařízení.

Libor Havelka

C-160/14 Ferreira da Silva e Brito a další a C-72/14 a C-197/14 X: k výkladu povinnosti předložit předběžnou otázku

Věc C-160/14 – João Filipe Ferreira da Silva e Brito a další proti Estado português, věc C-72/14 a C-197/14 – X proti Inspecteur van Rijksbelastingdienst a T. A. van Dijk proti Staatssecretaris van Financiën, rozsudek ze dne 9. září 2015

Začátkem září se Soudní dvůr hned dvakrát vyjádřil k povinnosti vnitrostátních soudů předložit předběžnou otázku ve smyslu článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie (dál jen „SFEU“). V případě *Ferreira da Silva e Brito a další* se žalobci domáhali náhrady škody v důsledku tvrzeného protiprávního výkladu směrnice 2001/23 [1] a porušení povinnosti předložit předběžnou otázku ze strany portugalského Nejvyššího soudu, který v předchozím řízení rozhodl o zákonnosti hromadného propuštění žalobců. Klíčová otázka předkládajícího soudu (občanskoprávních senátů v Lisabonu) tak kromě věcné otázky převodu podniku směřovala na to, zda byl portugalský Nejvyšší soud povinen předložit předběžnou otázku v situaci, kdy soudy nižších stupňů vykládaly pojem „převod podniku“ ze směrnice 2001/23 rozporně a zda lze uplatnění nároku na náhradu škody za porušení unijního práva soudním rozhodnutím podmínit předchozím zrušením tohoto rozhodnutí (i když se jedná o rozhodnutí soudu nejvyššího stupně).

Soudní dvůr zdůraznil, že samotná existence protichůdných rozhodnutí nemůže být rozhodujícím prvkem pro uložení povinnosti stanovené v čl. 267 odst. 3 SFEU. Soud rozhodující v nižším stupni tak může mít bez ohledu na výklad nižších soudů za to, že jím navrhovaný výklad unijního práva je mimo jakoukoliv pochybnost jediným správným. V daném případě Soudní dvůr nicméně uvádí, že výklad pojmu „převod závodu“ vyvolal řadu otázek u velkého počtu vnitrostátních soudů, což svědčí o existenci výkladových obtíží i přítomnosti rizika rozporů v judikatuře na úrovni Unie. Za situace, kdy vnitrostátní judikatura vykládala pojem „převod závodu“ nejednotně a zároveň se opakovaně vyskytovaly výkladové problémy v jednotlivých členských státech, se vnitrostátní soud, proti jehož rozhodnutí není přípustný opravný prostředek, musí na Soudní dvůr obrátit, aby zabránil riziku nesprávného výkladu unijního práva. Ve vztahu k odpovědnosti státu za škodu

Soudní dvůr s ohledem na zajištění účinného uplatňování unijního práva konstatoval, že v případě újmy způsobené jednotlivcům porušením unijního práva vnitrostátním soudem, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, brání unijní právo vnitrostátním předpisům, které vyžadují předchozí zrušení rozhodnutí, jímž byla újma způsobena, třebaže takové zrušení je prakticky vyloučeno.

Rozhodnutí je tak velice zajímavé jednak z důvodu explicitního konstatování porušení čl. 267 odst. 3 SFEU, které může být určitým upozorněním pro vnitrostátní soudy a připomenutím toho, že použití doktríny *acte clair* a *acte éclairé* má své limity [2], jednak z hlediska náhrady škody způsobené soudním rozhodnutím, jejíž praktické uplatnění v jednotlivých státech stále naráží na množství překážek.

Problematicke povinnosti předložit předběžnou otázku se věnoval Soudní dvůr i ve druhém citovaném případě ve věci X, tentokrát v kontextu sociálního zabezpečení lodníků na Rýně. V projednávaném případě se předkládající soud, Nejvyšší soud Nizozemska, táže, zda má povinnost předložit Soudnímu dvoru k rozhodnutí předběžnou otázku nebo vyčkat na odpověď na otázku předloženou soudem nižšího stupně, přestože se domnívá, že správné použití unijního práva je s ohledem na otázku, kterou má rozhodnout, natolik zřejmé, že je mimo jakékoli rozumné pochybnosti, jakým způsobem má být otázka zodpovězena. Soudní dvůr přitom s odkazem na doktrínu z rozsudku *Cilfit* [3] konstatoval, že za daných okolností sice nejvyšší soud musí zohlednit, že soud nižšího stupně položil předběžnou otázku, o níž dosud probíhá řízení, to však nemůže samo o sobě bránit tomu, aby po posouzení splnění podmínek rozsudku *Cilfit* dospěl k závěru, že jde o *acte clair*. Samotné předložení předběžné otázky týkající se téže problematiky neimplikuje, že by nemohly být splněny podmínky z rozsudku *Cilfit* a soud se tak může rozhodnout, že Soudnímu dvoru otázku nepředloží a vyřeší ji sám. Skutečnost, že již soudem nižšího stupně byla předložena předběžná otázka, tak automaticky neznamená pro nejvyšší soudy povinnost

vyčkat na odpověď na tuto otázku, nebo povinnost předložit další předběžnou otázku.

Zatímco rozsudek ve věci *Ferreira da Silva e Brito a další* může naznačovat přísnější přístup Soudního dvora k posuzování povinnosti předložit předběžnou otázku, rozsudek ve věci *X* ponechává vnitrostátním soudům v tomto ohledu jistou míru diskrece. Nutno však zdůraznit, že nizozemský Nejvyšší soud se táže na povinnost předložení předběžné otázky v situaci, kdy je „mimo jakékoli rozumné pochybnosti“ zřejmé, jak má být otázka zodpovězena a v žádném případě nezbavuje stát odpovědnosti za porušení unijního práva v situaci, pokud by takový „zřejmý“ výklad byl s interpretací Soudního dvora v rozporu. V daných případech tak Soudní dvůr přistupuje k interpretaci povinnosti předložit předběžnou otázku za situace, kdy soudy mají, respektive by

s ohledem na okolnosti měly mít, odlišnou míru jistoty ohledně výkladu unijního práva. Závěry z rozsudku ve věci *X* je proto nutné uplatňovat velice obezřetně.

Alžbeta Králová

[1] Směrnice Rady 2001/23/ES ze dne 12. března 2001 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů.

[2] Viz kupříkladu i komentář Daniela Sarmienta „CILFIT shows its teeth“. In: *Despite our differences*. Dostupný z: https://despiteourdifferencesblog.wordpress.com/2015/09/10/cilfit-shows-its-teeth/?fb_action_ids=10153571122710782&fb_action_types=news.publishes

[3] Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. října 1982, ve věci 283/81 Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanità.

Věc C-237/15 PPU Lanigan: eurozatykač

Věc C-237/15 – Rozsudek velkého senátu Soudního dvora ze dne 16. července 2015 ve věci PPU Lanigan

Soudní dvůr měl nyní možnost vyslovit se k důsledkům překročení lhůt v rámci problematiky tzv. evropského zatýkacího rozkazu, tedy k instrumentu zjednodušujícímu systém předávání odsouzených nebo podezřelých osob za účelem trestního řízení nebo výkonu rozhodnutí v trestních věcech. Na odporce byl vydán evropský zatýkací rozkaz (dále EZR) v rámci trestního stíhání, které vůči němu bylo zahájeno za spáchání vraždy a za držení střelné zbraně s úmyslem ohrozit lidský život, a to na území Spojeného království. Po schválení zatýkacího rozkazu irským High Court v lednu 2013 byl odporce, pan Lanigan, zadržen a předveden před High Court, přičemž se svým předáním justičním orgánům Spojené-

ho království nesouhlasil. Po dobu rozhodování o jeho předání těmito orgánům byl umístěn do vazby. S projednáváním případu pana Lanigana začal High Court po opakovaných odročeních dne 30. 6. 2014. V prosinci téhož roku podal pan Lanigan návrh na nahrazení vazby peněžitou zárukou. Jeho žádosti sice bylo vyhověno, nicméně z důvodu nesplnění podmínek zůstával pan Lanigan ve vazbě. Dle názoru pana Lanigana by měla být žádost o jeho předání zamítnuta, jelikož došlo k překročení lhůt stanovených v čl. 17 rámcového rozhodnutí. Dle čl. 17 by totiž v případě souhlasu vyžádané osoby se svým předáním mělo být rozhodnutí o vydání EZR přijato do deseti dnů od tohoto souhlasu; v ostatních případech se stanoví 60 denní lhůta počínající okamžikem zatčení vyžádané osoby.

Celkový pohled z rue Niedergrünewald, G. Fessy © CJEU

Soudní dvůr prvně připomněl, že cílem rámcového rozhodnutí je usnadnění a urychlení soudní spolupráce, přičemž právě snaha o urychlení celého procesu je přetavena do úpravy lhůt pro přijímání rozhodnutí o EZR. Vykonávající členský stát má tedy dle čl. 15 rámcového rozhodnutí povinnost dodržet lhůty zakotvené v čl. 17. Vzhledem ke kontextu a cílům sledovaných touto úpravou, podpořených i ustálenou judikaturou Soudního dvora, jsou ovšem členské státy v zásadě povinny vyhovět evropskému zatýkácímu rozkazu. Explicitní zmínku o časovém omezení platnosti této povinnosti v rámcovém rozhodnutí nenalezneme. Pravidlo obsažené v čl. 15, tedy povinnost justičních orgánů rozhodnout o předání osoby ve lhůtách a za podmínek stanovených v rámcovém rozhodnutí, nelze vykládat tak, že by justiční orgán po uplynutí lhůty již nemohl přijmout rozhodnutí o výkonu EZR. Opačný výklad by totiž vedl k ohrožení cíle urychlit soudní spolupráci. Soudní dvůr tak dospěl k závěru, že vykonávající justiční orgán má i po uplynutí lhůt stanovených v čl. 17 nadále povinnost přijmout rozhodnutí o výkonu EZR. Soudní dvůr k ponechání vyžádané osoby ve vazbě doplnil, že všeobecná a bezpodmínečná povinnost propustit osobu po uplynutí uvedených lhůt nebo v případě, že by celková doba držení vyžádané osoby ve vazbě překračovala dané lhůty, mohla snížit efektivitu systému předávání.

Soudní dvůr taktéž poukázal na skutečnost, že doba, po kterou byla vyžádaná osoba zbavena svobody v souvislosti s výkonem EZR, se započítá do celkové doby trestu odnětí svobody. Vykonávající justiční orgán může ponechat v souladu s právem vykonávajícího členského státu vyžádanou osobu ve vazbě i po uplynutí výše uvedených lhůt, přestože celková doba držení osoby ve vazbě dané lhůty překračuje. V takovém případě je ovšem nutné dbát na základní práva a zásady zakotvená v čl. 6 Listiny základních práv EU. Jelikož vydání EZR samo o sobě nemůže odůvodnit držení vyžádané osoby ve vazbě po celkovou dobu překračující čas nezbytný k vykonání tohoto rozkazu, vykonávající justiční orgán může rozhodnout v souladu s čl. 6 Listiny o ponechání osoby ve vazbě pouze tehdy, pokud je délka vazby přiměřená a výkon EZR byl veden s dostatečnou péčí. Při posouzení splnění těchto podmínek se zohlední zejména opodstatněnost délky řízení, nečinnost orgánů, podíl vyžádané osoby na této délce, délka hrozícího trestu a také nebezpečí uprchnutí. V případě rozhodnutí o propuštění z vazby vykonávajícím justičním orgánem musí tento orgán zajistit zachování materiálních podmínek pro účinné předání této osoby a zabránit jejímu uprchnutí.

Katarína Deáková

Věc C-362/14 Schrems: ochrana osobních údajů a Facebook

Věc C-362/14: Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. října 2015 ve věci Maximilain Schrems v Data Protection Commissioner

Soudní dvůr se dne 6. října vyjádřil k ochraně osobních údajů uživatelů sociální sítě Facebook. Uživatelé Facebooku musí při registraci uzavřít smlouvu se společností Facebook Ireland, tedy s dceřinou společností Facebook Inc. se sídlem v USA. Osobní údaje klientů s bydlištěm na území EU jsou přenášeny na servery nacházející se na území USA, kde dochází k jejich zpracování. Pan Schrems podal v roce 2013 ke Komisaři stížnost, v níž se domáhal o vyslovení zákazu předávání svých osobních údajů do USA. Ve stížnosti se odvolával na nedostatečnou ochranu osobních údajů v USA zapříčiněnou sledováním, které provádí americká veřejná moc. Svou argumentaci podepíral zjištěním Edwarda Snowdena z roku 2013 ohledně činnosti amerických zpravodajských služeb, konkrétně National Security Agency. Komisař Schremsovu stížnost jako neopodstatněnou zamítl, načež podal Schrems žalobu k irskému High Court. Ten shledal masivní a nediferencovaný přístup

k osobním údajům za nesouladný s principem proporcionality. Dle tohoto soudu je taktéž neslučitelné s právem na respektování soukromého života dle čl. 7 Listiny základních práv EU rozhodnutí Komise č. 2000/520, které shledalo, že v rámci režimu tzv. „bezpečného přístavu“ zajišťují Spojené státy odpovídající úroveň ochrany osobních údajů.

Je nutné podotknout, že dle směrnice o zpracování osobních údajů [1] je předávání údajů do třetích zemí v zásadě možné pouze tehdy, když dotyčná třetí země zajišťuje odpovídající úroveň ochrany těchto údajů. Vnitrostátní orgány dozoru zřízené na základě čl. 28 směrnice mají za úkol zajistit rovnováhu mezi dodržováním práva na soukromí a zájmy vyžadujícími volný pohyb osobních údajů. Pravomoc těchto orgánů se svou povahou vztahuje na každé zpracování osobních údajů a jakákoli osoba se může na tento orgán obrátit se žádostí týkající se ochrany práv a svobod v souvislosti s ochranou osobních údajů. Právní úprava zde nestanovuje výjimku ani pro případ, kdy Komise dle čl. 25 odst. 6 směrnice prohlásí, že třetí země zajišťuje odpovídající úroveň ochrany na základě

svých vnitrostátních předpisů nebo mezinárodních závazků. V opačném případě by totiž bylo osobě, jejíž osobní údaje byly nebo měly být předány do třetí země, upřeno právo obrátit se na vnitrostátní orgány dozoru se žádostí za účelem ochrany svých základních práv. Soudní dvůr tak dospěl k závěru, že existence rozhodnutí Komise konstatující, že třetí země zajišťuje odpovídající úroveň ochrany předávaných osobních údajů, nemůže nikterak popřít ani omezit pravomoci vnitrostátních orgánů dozoru. Pouze Soudní dvůr disponuje pravomocí rozhodnout o neplatnosti rozhodnutí Komise, nicméně vnitrostátní orgány dozoru mohou zcela nezávisle posoudit, zda předání osobních údajů dotčené osoby do třetí země dodržuje požadavky stanovené směrnicí.

Soudní dvůr posléze přistoupil k přezkoumání souladu výše zmiňovaného rozhodnutí Komise s požadavky směrnice vykládané ve světle Listiny. Soudní dvůr poukázal na skutečnost, že zásady spojené s tzv. režimem bezpečného přístavu se vztahují pouze na organizace, které se k němu připojí, veřejné orgány Spojených států těmto zásadám nepodléhají. Zásadní moment představuje i to, že požadavky související s bezpečností státu, veřejného zájmu a dodržování právních předpisů Spojených států převládají nad režimem bezpečného přístavu. Americké společnosti jsou tak povinné bez jakéhokoliv omezení neu-

platnit tyto zásady pokud jsou v rozporu s výše uvedenými požadavky. Předmětné rozhodnutí Komise se navíc nezmiňuje o existenci pravidel státního charakteru, které by mohly omezit případné zásahy do základních práv. Ve dvou předchozích sděleních Komise dokonce konstatovala, že orgány Spojených států měly přístup k osobním údajům předaným z členských států a mohly tyto údaje zpracovat způsobem, který není nezbytný, ani přiměřený pro ochranu bezpečnosti státu.[2] Ochrana práva na respektování soukromého života vyžaduje, aby výjimky z této ochrany byly činěny v mezích toho, co je naprosto nezbytné. Právní úprava umožňující globální přístup k obsahu elektronických komunikací ovšem zasahuje do samotné podstaty základního práva na respektování soukromí. Soudní dvůr taktéž konstatoval, že Komise svým rozhodnutím upírá pravomoc vnitrostátním orgánům dozoru v případech, kdy dochází ke zpochybnění slučitelnosti rozhodnutí s ochranou soukromí. Soudní dvůr tak v závěru dospěl ke konstatování neplatnosti rozhodnutí Komise.

Katarína Deáková

[1] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů.

[2] Sdělení COM(2013) 846 final a sdělení COM(2013)847 final.

Věc C-105/14: neslučitelnost vnitrostátních ustanovení o promlčení trestných činů s unijní úpravou ochrany finančních zájmů EU

Věc C-105/14 – rozsudek Soudního dvora ze dne 8. září 2015 Ivo Taricco a další

Evropská unie se dlouhodobě snaží bojovat proti podvodům ohrožujícím finanční zájmy Unie. Tato povinnost ve vztahu k členským státům i Unii je na úrovni primárního práva zakotvena v čl. 325 odst. 1 SFEU, který zároveň v odst. 2 ukládá členským státům povinnost přijmout k zamezení podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie stejná opatření, jaká přijímají k zamezení podvodů ohrožujících jejich vlastní finanční zájmy. Mezi členskými státy byla navíc uzavřena Úmluva o ochraně finančních zájmů Evropských společenství, podepsaná dne 26. července 1995, která zavazuje smluvní státy trestně stíhat podvodné jednání, které poškozuje finanční zájmy Unie a trestat tato jednání jako trestné činy účinnými, přiměřenými a odrazujícími tresty. Uvedený systém ochrany finančních zájmů Unie je doplňován sektorovými sekundárními předpisy (pro oblast strukturálních fondů, zemědělství aj.) a horizontálními nástroji (např. nařízení Rady č. 2988/95 ze dne 18. prosince

1995 o ochraně finančních zájmů Evropských společenství).

V předkládané věci bylo obviněným kladeno italskými orgány za vinu, že založili a organizovali zločinné spolčení s cílem páchat různé činy v oblasti DPH. Podle italského trestního řádu nicméně platí, že přerušení běhu promlčecí lhůty může vést k jejímu prodloužení nanejvýš o čtvrtinu její maximální stanovené délky. V původním řízení došlo v návaznosti na uplatnění tohoto pravidla k situaci, kdy všechna protiprávní jednání budou promlčena ještě před tím, než bude moci být vůči obviněným vydán pravomocný rozsudek. Předkládající soud se proto domníval, že předmětná italská právní úprava je v rozporu s unijním právem a zároveň může představovat porušení ustanovení o ochraně hospodářské soutěže a státních podpor.

Soudní dvůr se v první řadě zabýval posouzením, zda vnitrostátní úprava týkající se promlčení trestných činů, která může fakticky vést k beztrestnosti osob

stíhaných pro trestné činy v oblasti DPH, je v souladu s unijním právem. Soudní dvůr připomněl, že dle směrnice Rady č. 2006/112 ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty, mají členské státy povinnost přijmout všechna vhodná opatření k zajištění vybrání splatné DPH na jejich území v plné výši a bojovat proti daňovým únikům. Dále Soudní dvůr poukázal na již zmiňovaný čl. 25 SFEU a Úmluvu o ochraně finančních zájmů Evropských společenství, které zakotvují povinnost boje proti podvodům ohrožujícím finanční zájmy Unie a postihovat tyto podvody účinnými a odstrašujícími sankcemi. Mezi vlastní zdroje Unie přitom mimo jiné patří i příjmy z použití jednotné sazby na harmonizovaný vyměřovací základ DPH, mezera ve výběru příjmů z DPH proto potenciálně představuje příčinu snížení těchto zdrojů. Trestné činy v oblasti DPH jsou závažným podvodem ohrožujícím finanční zájmy Unie. Použití vnitrostátní úpravy týkající se promlčení trestných činů může mít nicméně s ohledem na složitost a délku trestních řízení za následek, že trestné činy závažného podvodu nebudou ve značném počtu případů potrestány, protože budou promlčeny dříve, než bude možné uložit pravomocným rozhodnutím trestní sankci stanovenou zákonem. V takovém případě by opatření stanovená vnitrostátním právem v rámci boje proti nelegálním činnostem ohrožujícím finanční zájmy Unie nebylo možné pokládat za účinná a odstrašující, jak vyžaduje unijní právo.

Pokud vnitrostátní soud dospěje k závěru, že dotčená vnitrostátní ustanovení nespĺňují požadavky z unijního práva, musí upustit od jejich použití, aniž by musel nejprve žádat o jejich odstranění legislativní cestou nebo jiným ústavním postupem. V této souvislosti přichází v úvahu zejména čl. 325 SFEU, který má podle zásady přednosti unijního práva ve vztazích s vnitrostátním právem členských států za následek, že pouhým vstupem v platnost činí bez dalšího nepoužitelným jakékoli rozporné vnitrostátní ustanovení. Soudní dvůr doplnil, že pokud vnitrostátní soud neuplatní dotčená vnitrostátní ustanovení, musí zároveň zajistit dodržení základních práv dotčených osob. Podle Soudního dvora by nicméně nepoužití vnitrostátního práva v daném případě nepředstavovalo porušení zásady zákonnosti a přiměřenosti trestných činů a trestů. Soudní dvůr odkázal i na relevantní judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, podle níž prodloužení promlčecí doby a její okamžité použití nenarušuje práva zaručená čl. 7 Úmluvy (uložení trestu na základě zákona), protože toto ustanovení nelze vykládat tak, že brání prodloužení promlčecích lhůt, jestliže vytýkané skutky nebyly nikdy promlčeny.

Závěrem Soudní dvůr v odpovědi na první a druhou předběžnou otázku předkládajícího soudu uvedl, že vnitrostátní právní úprava promlčení trestných činů nemůže být posuzována ve světle příslušných ustanovení SFEU o hospodářské soutěži a státních podpořích, protože nespĺďá do působnosti těchto článků.

Libor Havelka

Věc C-83/14 CHEZ Razpredelenie Bulgaria: zásada rovného zacházení

Věc C-83/14 – rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 2015 ve věci ČEZ Razpredelenie Bulgaria AD proti Komisi za zaštita ot diskriminacija

Soudní dvůr se v projednávané věci zabýval otázkou přímé a nepřímé diskriminace na základě etnického původu. Stěžovatelka Anelia Nikolova provozuje v rámci své podnikatelské činnosti obchod s potravinami ve čtvrti „Gizdova mahala“ ve městě Dupnica (Bulharsko), v němž bydlí převážně osoby romského původu. V letech 1999 a 2000 umístila společnost ČEZ RB v této oblasti elektroměry na betonové sloupy nadzemního elektrického vedení ve výšce šesti až sedmi metrů, zatímco v ostatních čtvrtích byly instalovány ve výšce 1,7 m. Tuto odlišnou praxi odůvodnila existencí velkého množství neoprávněných odběrů, poškozování měřičů a manipulací s nimi. Tato tvrzení však nepodpořila žádnými důkazy, uvedené jednání pouze označila za „všeobecně

známé“. Věc se dostala až k Nejvyššímu správnímu soudu, který konstatoval, že situace v projednávaném případě bezpochyby spadá do působnosti Směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ (dále jen „směrnice 2000/43“), je však sporné, zda tato praxe vykazuje znaky přímé či nepřímé diskriminace. Obrátil se tedy k SDEU s několika předběžnými otázkami týkajícími se výkladu čl. 2 odst. 2 písm. a) a písm. b) směrnice 2000/43.

Soudní dvůr hned v úvodu zopakoval závěr ze své dřívější judikatury, dle kterého je směrnice 2000/43 pouze vyjádřením zásady rovného zacházení jakožto jedné z obecných zásad unijního práva a nelze tedy její působnost vymezit restriktivně (rozsudek Runevič-Vardyn a Wardyn [1]). Touto zásadou se Soudní dvůr řídil i při výkladu pojmu

„etnický původ“ ve smyslu směrnice 2000/43 a čl. 21 Listiny. V předkládané věci se jevílo nejasným, zda lze směrnici aplikovat i za situace, kdy k rozdílnému zacházení dochází v rámci celé městské čtvrti, ve které bydlí především, avšak nikoli výhradně, osoby romského původu. Sama stěžovatelka se totiž ve vyjádření předloženém Soudnímu dvoru neidentifikovala jako Romka a prohlásila se za osobu bulharského etnického původu. Soudní dvůr s ohledem na dřívější rozsudky [2] konstatoval, že se pojem „etnický původ“ ve smyslu směrnice 2000/49 uplatní na všechny osoby dotčené daným opatřením, tedy i na osoby, které nemají uvedený původ, ale společně s ostatními je s nimi zacházeno méně příznivě nebo jsou specificky znevýhodněny.

Dále se Soudní dvůr zabýval podmínkami čl. 2 odst. 2 písm. a) směrnice 2000/43 stanovujícími zákaz přímé diskriminace s dopadem na projednávaný případ. Při hodnocení, zda se skutečně jednalo o méně příznivé zacházení s osobami ve srovnatelné situaci, které by mohlo zcela nebo zčásti vycházet z okolnosti, že se jedná o romské etnikum, považuje Soudní dvůr za dostačující, aby byl tento etnický důvod určující pro rozhodnutí zavést předmětné zacházení, aniž jsou dotčeny výjimky stanovené v čl. 4 a 5 směrnice. Předkládajícímu soudu dále přísluší posoudit, zda skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k přímé (či nepřímé) diskriminaci, lze považovat za prokázané, a to zejména s ohledem na pravidlo obráceného důkazního břemene zakotvené v čl. 8 odst. 1 směrnice 2000/43. V projednávané věci totiž společnost ČEZ RB nepředložila žádný důkaz o tvrzených zásazích do měřičů a jejich neoprávněných odběrech, přestože je to právě úloha osoby žalované, která musí prokázat, že jí zavedené opatření vychází výhradně z faktorů, které jsou objektivní a prosty jakékoli diskriminace (rozsudek Coleman [3]). Soudní dvůr dále konstatoval, že nemá pochyby o „nepříznivém charakteru zacházení“, vzhledem k tomu, že je pro dotyčné obyvatele městské čtvrti prakticky nemožné podívat se na elektroměry, aby si zkontrolovali svoji potřebu, a také vzhledem k urážlivé a stigmatizující povaze této praxe, spočívající v předpokladu, že všichni obyvatelé jsou jako celek považováni za možné pachatele protiprávních činů.

Pro případ, že by výše jmenované podmínky přímé diskriminace nebyly naplněny, se předkládající soud tázal i na výklad ustanovení čl. 2 odst. 2 písm. b) směrnice 2000/43 o nepřímé diskriminaci, které se vztahuje na situaci, kdy byla osoba znevýhodněna v důsledku navenek neutrálního předpisu, kritéria nebo zvyklosti. Soudní dvůr nejprve interpretoval pojem „navenek neutrální zvyklost“, který musí být chápán jako zvyklost obzvláště zřejmá, nebo zdánlivě

či na první pohled neutrální. Soudní dvůr dále konstatoval, že na rozdíl od přímé diskriminace, kde musí být dané opatření zavedeno z důvodů souvisejících s rasou nebo etnickým původem, u nepřímé diskriminace postačí pouze samotný následek specifického znevýhodnění osob s touto vlastností. Jakékoli jiné doplňující podmínky stanovené vnitrostátním předpisem je nutno považovat za nepřipustný požadavek. Stejně tak nelze úžeji vykládat pojem specifického zvýhodnění. Jak Soudní dvůr dříve judikoval, jedná se o znevýhodnění vyššího počtu osob s chráněnou vlastností než osob, které tuto vlastnost nemají (rozsudky Z. [4] a Cachaldora Fernández [5]), přičemž stupeň závažnosti tohoto znevýhodnění, stanovený vnitrostátním předpisem, je irelevantní.

K otázce legitimního cíle, přiměřenosti a nezbytnosti prostředků dle čl. 2 odst. 2 písm. b) směrnice 2000/43 Soudní dvůr uvedl, že „takové opatření by mohlo být objektivně odůvodněno snahou zabezpečit bezpečnost elektrické sítě a řádnou evidenci spotřebované elektřiny pouze za podmínky, že uvedené opatření nepřekračuje meze toho, co je přiměřené a nezbytné k dosažení těchto legitimních cílů, a že způsobené nepříznivé následky nejsou nepřiměřené vzhledem k uvedeným cílům. Tak tomu není tehdy, je-li zjištěno, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu, že existují jiné přiměřené a méně omezující prostředky umožňující dosáhnout uvedených cílů, nebo že při neexistenci takových jiných prostředků uvedené opatření nadměrně zasahuje do oprávněného zájmu konečných uživatelů elektřiny, kteří bydlí v dotyčné čtvrti, jež je obydlena především osobami romského původu, na tom, aby měli přístup k dodávkám elektřiny za podmínek, které nemají urážlivý nebo stigmatizující účinek a které jim umožní pravidelně kontrolovat jejich spotřebu elektřiny.

Soudní dvůr tak tedy nechal konečné vyhodnocení situace na předkládajícím soudě, který je jako jediný oprávněn aplikovat vnitrostátní právo v souladu s unijními předpisy, současně však výkladem předmětných ustanovení nastínil možné závěry o konstataci diskriminačního jednání ze strany ČEZ RB.

Ivona Večerková

[1] Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. května 2011 ve věci Runevič-Vardyn a Wardyn, C-391/09.

[2] Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. května 2011 ve věci Runevič-Vardyn a Wardyn, C-391/09; rozsudek Soudního dvora ze dne 17. července 2008 ve věci Coleman, C-303/06; rozsudek Soudního dvora ze dne 21. ledna 2015 ve věci Felber, C-529/13.

[3] Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. července 2008 ve věci Coleman, C-303/06

[4] Rozsudek Soudního dvora ze dne 18. března 2014 ve věci Z., C-363/12.

[5] Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. dubna 2015 ve věci Cachaldora Fernández, C-527/13.

Věc C-184/14 A: příslušnost k rozhodování ve věcech výživného

Věc C-184/14 – rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 2015 ve věci A proti B

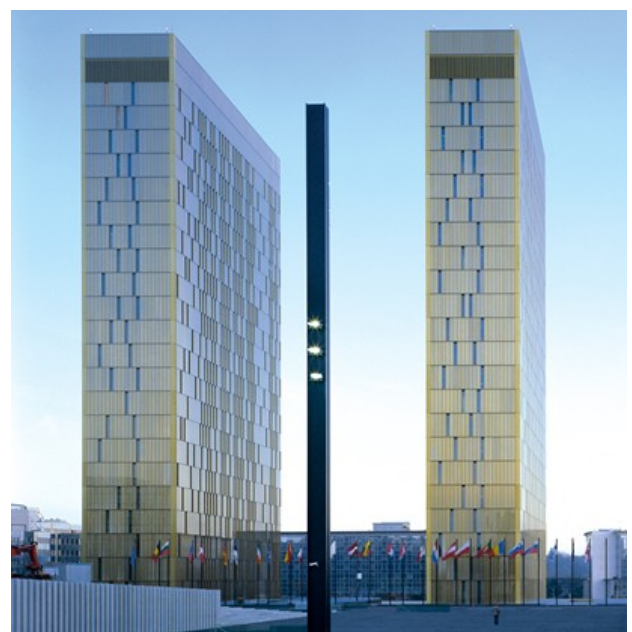
V červencovém rozsudku se Soudní dvůr vyjádřil k problematice určení příslušnosti podle nařízení o výživném [1], konkrétně k otázce vztahu podmínek pro určení příslušnosti uvedených v článku 3 písm. c) (tj. soud příslušný pro řízení o osobním stavu) a písm. d) (tj. soud příslušný pro řízení o rodičovské zodpovědnosti). Spor se týkal žaloby, kterou se A domáhal u soudu v Miláně rozhodnutí o rozluce manželství, péči o děti a výživném. B podala protinávrh, kterým se rovněž domáhala rozlučky manželství a výživného pro sebe. Ve vztahu k péči o děti a příspěvku na výživu namítala nepřislušnost italských soudů, jelikož A i B žili v Londýně, kde se děti narodily a kde také pobývaly. Soud v Miláně konstatoval, že je příslušný k rozhodnutí o rozluce a k rozhodnutí o výživném pro B, jelikož podle článku 3 písm. c) dané řízení souvisí s řízením o osobním stavu, tedy s řízením o rozluce. Soud se však nepovažoval být příslušným k rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti a výživném pro nezletilé děti. Účastník A daný závěr rozporoval a tvrdil, že podle čl. 3 písm. c) nařízení o výživném by měl být milánský soud příslušný i k rozhodnutí o výživném pro děti. Předkládající soud se tak Soudního dvora dotázal, zda může o návrhu týkajícím se vyživovacích povinností k dětem, podaném v rámci řízení o rozluce manželství, jakožto o záležitosti související s tímto řízením, rozhodovat jak soud příslušný k projednání návrhu na rozlučku, tak soud, před kterým probíhá řízení týkající se rodičovské zodpovědnosti, a nebo o tomto návrhu musí nutně rozhodovat soud rozhodující o rodičovské zodpovědnosti, neboť kritéria v čl. 3 písm. c) a d) se navzájem vylučují.

Soudní dvůr se ve své podstatě zabýval otázkou, zda má spojka „nebo“, použitá v čl. 3 nařízení, vylučující, nebo slučující význam. Upřesnil, že taková otázka vyvstává pouze tehdy, pokud je návrh týkající se vyživovací povinnosti k dítěti považován jak za návrh související s řízením o osobním stavu, tak za návrh související s řízením o rodičovské zodpovědnosti. Byť jsou kritéria v čl. 3 nařízení alternativní, jejich znění neumožňuje zcela jednoznačně stanovit, zda návrhy týkající se vyživovacích povinností k dítěti souvisí s oběma typy řízení, a nebo pouze s řízením o rodičovské zodpovědnosti. Nařízení č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti nicméně v bodě 5

odůvodnění stanoví, že se vztahuje na veškerá řízení o rodičovské zodpovědnosti, bez jakýchkoliv vazeb na řízení ve věcech manželských. Příslušnost k řízení v manželských věcech totiž zohledňuje především současné či bývalé bydliště manželů, zatímco příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti je koncipována s ohledem na nejlepší zájem dítěte. Návrh týkající se vyživovacích povinností k nezletilým dětem se týká stanovení vyživovacích povinností jednoho či druhého rodiče vůči dětem za účelem hrazení nákladů na výživu a výchovu a je tak již ze své podstaty spojen s řízením o rodičovské zodpovědnosti; není naopak nutně spojen s řízením o rozvodu či rozluce. Soud příslušný k rozhodování v řízeních o rodičovské zodpovědnosti má nejlepší předpoklady k tomu, aby *in concreto* posoudil otázky související s návrhem týkajícím se vyživovacích povinností. Je tak rovněž zaručen zájem oprávněného, protože nezletilé dítě bude moct snadno získat rozhodnutí ze strany soudu, který zná nejlépe rozhodné skutečnosti. Soud tak klade důraz na nejlepší zájem dítěte (s poukazem na čl. 24 odst. 2 Listiny základních práv EU) a uzavírá, že čl. 3 písm. c) a d) nařízení o výživném je potřeba vykládat v tom smyslu, že pokud byl k soudu podán návrh na zahájení řízení ve věci rozlučky či rozvodu manželství a k soudu jiného státu byl podán návrh na zahájení řízení ve věci rodičovské zodpovědnosti, souvisí návrh týkající se vyživovací povinnosti k dítěti pouze s řízením o rodičovské zodpovědnosti ve smyslu čl. 3 písm. d) nařízení.

Alžbeta Králová

[1] Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností.

Prostranství před hlavní budovou s věžemi a prstencem, G. Fessy ©CJEU

Aktuální žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Mezinárodní právo procesní

Věc **C-428/15**: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Supreme Court (Irsko) dne 4. srpna 2015 – Child and Family Agency (CAFA) v. J. D.

Čl. 15 Brusel II bis – převzetí příslušnosti – nejlhodněji umístěný soud

Předběžné otázky

Vztahuje se článek 15 nařízení č. 2201/2003 na veřejnoprávní návrhy týkající se péče o děti podané místním orgánem v členském státě, pokud v případě, kdy soud jiného členského státu převezme příslušnost, bude potřeba, aby jiný orgán podal návrh na zahájení samostatného řízení v souladu s odlišnými právními předpisy, přičemž je možné, ne-li pravděpodobné, že se toto řízení bude týkat jiných skutkových okolností?

V případě kladné odpovědi na předchozí otázku, do jaké míry by měl soud případně zohlednit možný vliv návrhu podle článku 15 na právo dotčených jednotlivců na volný pohyb, pokud by tomuto návrhu bylo vyhověno?

Pokud se „nejlepší“ zájem dítěte“ ve smyslu čl. 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 týká pouze rozhodnutí o místní příslušnosti, jaké faktory, které ještě nebyly zohledněny při rozhodování o tom, zda je jiný soud „vhodněji umístěn“, může soud v rámci tohoto pojmu zohlednit?

Může soud pro účely článku 15 nařízení č. 2201/2003 vzít v úvahu hmotněprávní předpisy, procesní předpisy nebo praxi soudů příslušného členského státu? Do jaké míry by měl vnitrostátní soud při posuzování článku 15 nařízení č. 2201/2003 vzít v úvahu specifické okolnosti věci, včetně vůle matky přestěhovat se mimo dosah sociálních orgánů svého domovského státu a následně porodit své dítě v jiné jurisdikci, kde považuje systém sociálních orgánů za příznivější? Jaké konkrétní okolnosti má vnitrostátní soud zohlednit při rozhodování o tom, který soud je „nejvhodněji umístěn“ k projednání věci?

Věc **C-294/15**: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Sąd Apelacyjny w Warszawie (Polsko) dne 17. června 2015 – Edyta Mikołajczyk v. Marie Louise Czarnecka, Stefan Czarnecki

Nařízení Brusel II bis – prohlášení manželství za neplatné

Předběžné otázky

Spadají věci týkající se prohlášení manželství za neplatné po smrti jednoho z manželů do oblasti působnosti nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000?

Je-li odpověď na první otázku kladná: Spadají do rozsahu působnosti výše uvedeného nařízení věci týkající se pro-

hlášení manželství za neplatné, které byly zahájeny na návrh jiné osoby než jednoho z manželů? Je-li odpověď na druhou otázku kladná: Může být příslušnost soudu ve věcech týkajících se prohlášení manželství za neplatné, které byly zahájeny na návrh jiné osoby než jednoho z manželů, založena na kritériích uvedených v čl. 3 odst. 1 písm. a) páté a šesté odrážce uvedeného nařízení?

Rozhodné právo

Věc **C-281/15**: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Oberlandesgericht München (Německo) dne 11. června 2015 – Soha Sahyouni v. Raja Mamisch *Posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva – rozvod dle práva šaría*

Předběžné otázky

Vztahuje se článek 1 nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky rovněž na takzvaný soukromý rozvod, tj. v projednávané věci na rozvod před duchovním soudem v Sýrii na základě práva šaría?

V případě kladné odpovědi na první otázku:

Má být při přezkumu možnosti vnitrostátního uznání rozvodu uplatňován i článek 10 nařízení (EU) č. 1259/2010?

b) V případě kladné odpovědi na otázku 2. a):

(1) Je třeba vycházet z abstraktního srovnání, podle něhož právní řád dožádaného státu sice umožňuje přístup k rozvodu i druhému manželovi, tento přístup je ale na základě jeho pohlaví vázán na jiné procesní a hmotné podmínky, než přístup prvního manžela, nebo

(2) závisí platnost normy na tom, zda použití abstraktně diskriminačního cizího práva diskriminuje i v jednotlivém případě, tj. konkrétně?

c) V případě kladné odpovědi na otázku 2. b) (2): Je již souhlas diskriminovaného manžela s rozvodem - i ve formě schváleného přijetí kompenzací - důvodem pro neuplatnění normy?

Trestní právo

Věc **C-404/15**: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Německo) dne 24. července 2015 – trestní řízení proti Pálovi Aranyosimu

Evropský zatykáací rozkaz – vazební podmínky – záruky dodržování vazebních podmínek

Předběžné otázky

Je třeba čl. 1 odst. 3 rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatykáacím rozkazu a postupu předávání mezi členskými státy (2002/584/SVV)

vykládat tak, že vydání k trestnímu stíhání je nepřipustné, existují-li závažné indicie svědčící o tom, že vazební podmínky ve vydávajícím členském státě porušují základní práva dotčené osoby i obecné právní zásady, jak jsou stanoveny v článku 6 Smlouvy o Evropské unii, nebo jej vykládat tak, že vykonávající stát v těchto případech může nebo musí rozhodnutí o přípustnosti vydání podmínit zárukami dodržení vazebních podmínek?

Může nebo musí vykonávající stát formulovat konkrétní minimální požadavky na vazební podmínky, jež mají být zaručeny?

Je třeba čl. 5 a čl. 6 odst. 1 rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy vykládat tak, že vydávající soudní orgán je oprávněn též přijmout záruky dodržování vazebních podmínek, anebo je postup v tomto smyslu ponechán na vnitrostátní úpravě příslušností vydávajícího členského státu?

Věc C-289/15: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Krajským soudem v Prešove (Slovensko) dne 15. června 2015 – Jozef Grundza

Vzájemné uznávání rozsudků v trestních věcech – podmínka oboustranné trestnosti

Předběžná otázka

Musí být čl. 7 odst. 3 a čl. 9 odst. 1 písm. d) Rámcového rozhodnutí Rady 2008/909/SVV ze dne 27. listopadu 2008 o uplatňování zásady vzájemného uznávání rozsudků v trestních věcech, které ukládají trest odnětí svobody nebo opatření spojená se zbavením osobní svobody, za účelem jejich výkonu v Evropské unii vykládány v tom smyslu, že podmínka oboustranné trestnosti je splněna pouze, pokud skutek, pro který bylo vydáno rozhodnutí, které má být uznáno, je při jeho konkrétním posouzení (*in concreto*) trestným činem i podle práva vykonávajícího státu (nezávisle na znacích skutkové podstaty nebo na popisu trestného činu), nebo pro splnění této podmínky postačí, že takový skutek je obecně (*in abstracto*) trestný i podle práva vykonávajícího státu?

Právo duševního vlastnictví

Věc C-223/15: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Oberlandesgericht Düsseldorf (Německo) dne 18. května 2015 – combit Software GmbH v. Commit Business Solutions Ltd

Nebezpečí záměny slovní ochranné známky

Předběžné otázky

Jaké důsledky má pro posouzení nebezpečí záměny slovní ochranné známky Společenství, je-li z hlediska průměrného spotřebitele určité části členských států zvuková podobnost ochranné známky Společenství s označením, ježmuž je vytýkáno, že porušuje ochrannou známku, neutralizována významovým rozdílem, avšak z hlediska průměrného spotřebitele jiných členských států nikoli:

a) Je pro posouzení nebezpečí záměny relevantní hledisko jedné či druhé části nebo hledisko fiktivního průměrné-

ho spotřebitele všech členských států?

b) Je nutno konstatovat či odmítnout porušení ochranné známky Společenství pro celé území Evropské unie, existuje-li nebezpečí záměny jen v určité části, nebo je nutno v tomto případě rozlišovat mezi jednotlivými členskými státy?

Ochrana spotřebitele

Věc C-311/15: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Korkein oikeus (Finsko) dne 25. června 2015 – TrustBuddy AB v. Lauri Pihlajaniemi

Smlouva o spotřebitelském úvěru – peer to peer úvěr

Předběžná otázka

Musí být čl. 3 písm. b) směrnice 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS vykládán v tom smyslu, že za věřitele je třeba považovat i společnost poskytující na internetu podporu prodeje tzv. úvěrů peer-to-peer spotřebitelům, která vůči spotřebiteli vykonává právo určit úvěrové podmínky, jež obvykle přísluší věřiteli, třebaže prostředky pro poskytování úvěrů pocházejí od setrvalé anonymních soukromých osob, a zůstávají odděleny od vlastních aktiv společnosti?

Diskriminace

Věc C-423/15: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bundesarbeitsgericht (Německo) dne 31. července 2015 – Nils-Johannes Kratzer v. R+V Allgemeine Versicherung AG

Rovné zacházení v zaměstnání – dosažení statusu uchazeče – nárok na náhradu škody

Předběžné otázky

1. Musejí být čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání, a čl. 14 odst. 1 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání (přepřelované znění) vykládány v tom smyslu, že „přístup k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo k povolání“ se snaží získat také osoba, která se o ně uchází takovým způsobem, že jejím cílem zjevně není přijetí do zaměstnání a jeho výkon, nýbrž dosažení statusu uchazeče, aby mohla uplatňovat nároky na náhradu škody?

2. V případě kladné odpovědi na první otázku: Může být situace, kdy určitá osoba dosáhla statusu uchazeče o zaměstnání nikoli v souvislosti se získáním pracovního místa a zaměstnáním, nýbrž za účelem uplatnění nároků na náhradu škody, hodnocena na základě unijního práva jako zneužití práva?

Katarína Deáková

Monitoring odborné literatury

Vážení čtenáři,

v pravidelném monitoringu Vám přinášíme výběr článků z evropského a mezinárodního práva. Za pozornost tentokrát určitě stojí např. článek věnující se změnám v určování mezinárodní příslušnosti v důsledku revize nařízení Brusel I (Bříza - Gantner, Právní rozhledy č. 15 - 16/2015), příspěvek zaměřený na kvantitativní rozbor evropeizace slovenského práva (Zbíral, Justičná revue č. 8 - 9/2015) anebo na kárná řízení se soudci ve světle judikatury ESLP (Kosař, Právní rozhledy č. 19/2015). Pestrý výběr témat nabízejí také publikace z oblasti evropského práva správního či trestního.

Přejeme Vám příjemné čtení.

Oddělení analytiky a srovnávacího práva

Systém evropského práva

- Benko, R. Vplyv Charty základných práv EÚ na formovanie ústavnoprávnej štruktúry EÚ na pozadí rozhodnutia Súdneho dvora vo veci Melloni. Právník č. 8/2015.
- Brenčič, M. Nekonečný príbeh? Pristúpenie Európskej únie k Dohovoru Rady Európy o ochrane ľudských práv a základných slobod. Justičná revue č. 6 - 7/2015.
- Sláviková, T. Európska iniciatíva občanov ako inštitút nadnárodnej participatívnej demokracie – úvahy de lege ferenda. Justičná revue č. 6 – 7/2015.
- Zbíral, R. Kvantitativní rozbor evropeizace slovenského práva. Justičná revue č. 8 – 9/2015.

Evropské civilní právo

- Bříza, P. – Gantner, F. Změny v určování mezinárodní soudní příslušnosti v důsledku revize nařízení Brusel I. Právní rozhledy č. 15 – 16/2015.
- Křiváčková, J. – Hamuláková, K. Perspektivy alternativního řešení kolektivních sporů v ČR ve světle Doporučení Komise 2013/396/EU. Právní rozhledy č. 13 – 14/2015.
- Hačková, T. Dedenie s medzinárodným prvkom v EÚ – nové nariadenie EÚ. Justičná revue č. 6–7/2015.
- Pipková, P. Směrnice o náhradách kartelových škod a její implementace do českého právního řádu – vybrané otázky. Obchodněprávní revue č. 7–8/2015.

Evropské trestní právo

- Klimek, L. Európske centrum boja proti počítačovej kriminalite. Justičná revue č. 8 – 9/2015.
- Klimek, L. Posilnenie práva na prístup k obhajcovi v trestnom konaní ako požiadavka Smernice 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní. Trestní právo č. 3/2015.
- Kristková, A. Komparativní pohled na kontinentální trestní řízení. Trestní právo č. 3/2015.
- Kursová, J. Právní úprava domácího vězení v České republice a v Anglii. Státní zastupitelství č. 4/2015.
- Švarc, M. Klíčové výstupy pro rozvoj evropského trestního práva z červnové Rady pro spravedlnost a vnitřní věci. Trestněprávní revue č. 7–8/2015.

Evropské správní právo

- Sehnálek, D. Kvóty pro imigranty – právní pohled a analýza čl. 78 SFEU. Časopis pro právní vědu a praxi č. 2/2015.
- Rafaj, P. – Fričová, V. Vybrané instituty práva veřejných zakázek v judikatuře Soudního dvora EU a jejich úprava v nových zadávacích směrnících. Bulletin advokacie č. 9/2015.
- Pelikánová, I. Jak to bylo s pomazánkovým máslem?. Právní rozhledy č. 15-16/2015.
- Sehnálek, D. Působení zahraničních škol v České republice aneb „studujte práva v Praze, Brně“. Právník č. 8/2015.
- Mazanec, L. „Neregulované trhy“ dle směrnice MiFID II a nařízení MiFIR. Obchodněprávní revue č. 9/2015.

Evropský soud pro lidská práva

- Čapek, J. Amnestie ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Trestní právo č. 3/2015.
- Kosař, D. Kárná řízení se soudci v judikatuře ESLP. Právní rozhledy č. 19/2015.
- Puškárová, E. Whistleblowing a jeho ochrana v kontexte práva na slobodu prejavu vo vybranej judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva. Právny obzor č. 3/2015.

Mezinárodní právo

- Machoňová Schellongová, I. Předběžná opatření smluvních orgánů OSN: účinný nástroj ochrany lidských práv?. Právník č. 8/2015.

Alžbeta Králová, Libor Havelka, Katarína Deáková, Ivona Večerková, Katarína Šipulová
Tel.: +420 541 593 271, +420 541 593 176, , +420 541 593 480, +420 541 593 343,
+420 541 593 161
Fax:+420 541 593 561, email: international@nsoud.cz
Nejvyšší soud, ISSN 2336-1611

Názory uvedené v jednotlivých příspěvcích představují názory autorů, nikoliv oficiální stanoviska Nejvyššího soudu.